

مەھاباد پىشەنگى دەورەيەكى نوپى خەباتى جەماوەرىيى

عمەر ئىلخانىزادە

- لە خالە بە ھىزەکانى ئىعترازى جەماوەرىيى ئەم جارەى شارى مەھاباد، روون کردنەوہى داخووزىيەکانى ئەم حەرەگەتە بوو. ناساندنى بکووانى شەھىد شووانە و سزادانىان، کۆتايى ھىتان بە دەست درىژى ھىزە ئىتزامىيەکان و ئازادکردنى گىراوہکان، ئەم سى داخووزىيە بوون کە بوونە دروشمى ھەموو خەلکى مەھاباد و خۆپىشاندانەکانى ھەر رۆژە.
- يەکیكى دیکە لە دياردە گرینگەکانى ئىعترازى سياسى ھەشت رۆژەى خەلکى مەھاباد ئەوہ بوو کە توانيان لە گەرەگەکان چەشنىک خۆرنگخستنى جەماوەرىيى پىک پىتن.

ماوہى زياتر لە سالیکە شارەکانى كوردستانى ئىران و بە تايبەتى شارى مەھاباد لە بۆنە و دەرفەتى جۆراوجۆردا دەخرووشين. بۆ سەرکەوتنى كوردستانى عىراق، بۆ ئاھەنگى نەورۆز جیژن و شايى دەگىرن، بەرەنگارى دەست درىژى و پىشيلکارى ھىزەکانى کۆمارى ئىسلامى دەبنەوہ و بە گشتىيى روالەتیکى نوپى لە بزوتنەوہى سياسى و جەماوەرىيى دەبيندرى. دۆست و دوژمن ھەست بە يەگرتوويى زياتر، پىروا بە خۆيى و جەسارەتیکى بەرچاو دەکەن کە رۆژ بە رۆژ لە ناو خەلکى كوردستاندا پەرە دەگىرى و ھەر ئەوہش تىن و تەورمىكى نوپى بەخشیوہ بە خەباتى سياسى و مەدەنى لە كوردستاندا.

کۆمارى ئىسلامىش لە ھەموو دەرفەتیک کەلکى وەرگرتووە تا بۆ بەرگرى لەو رەوتە نوپىيە زەبر و زەنگ و توندوتىژى بنوینى و خەلک چاوترسین بکات. ھەرەشە و گۆرەشە کردنى ئىتيلاعات لە ھەلسووپراوانى فەرھەنگى و مەدەنى، کوشتار و تەقەى ناوبەناو لە کاسبکاران، داخستنى گۆڤار و رۆژنامە و NGO (رێکخراوہ ناھکوومىيەکان)کان، ئىعدامى ھەلسووپراوانى سياسى و ھىرشى چەکدارانە بۆ سەر ھەر رىپىوان و خۆپىشاندانىكى ھىمانەى خەلک، نمونەگەلکىن کە بەردەوام دووپات کراونەتەوہ.

شەھید کردن و شیواندنی جەنازەى كاك كەمالى ئەسفەرام ناسراو بە شوانەى سەیدقادىر، لای خوین گەرمى مەھابادى، نموونەىەك بوو لەم چەشنە پیلانگىرپىەى كاربەدەستانى حكومەت كە زۆر زوو لەگەڵ ئىعترازى توندوتىژى شارى مەھاباد بەرەو رووبۆو. ھەشت رۆژى بەردەوام خۆپىشاندان و ئىعترازى خەلكى مەھاباد ھەم نموونەىەكى تازەىە لە خەباتى سىياسى و ھەم چەندىن دەرس و تەجرەبەى بەنرخى تىداىە كە ئامازەىان پى دەكەين.

۱ _ بەردەوام بوونى حەرەكەتەكە

تا ئىستا لە ھەر ئىعتراز و خۆپىشاندانىكدا جەماوەرى توورە و ناپازى بە مەبەستى ئەو رۆژاوەتە سەر كوچە و خىابان تا دەنگى ناپەزايەتى خۆيان رابگەيەنن و زۆرجار ئەم كارە خۆپسك بوو و دواى ماوہىەكى كورت تىك ھەلچوون لەگەڵ ھىزە سەركوتگەرەكان تەواو بوو.

...بەلام ئىعتراز و خۆپىشاندانى ئەمجارەى مەھاباد لە چەند گەرەكى سەرەكى و قەدىمى شار سەرى ھەلدا، خەلكى گەرەك لە ناو گەرەكى خۆيان ھەوليان دا گەرەكەكانيان كۆتروۆل بكەن و پرس و تەگىبرى بەردەواميان بۆ درىژەدان بە ئىعترازەكەيان ھەبى.

دوا بەدواى خۆپىكخستنى سەرەتايى لە گەرەكەكان، ھەر جارە

بە شىوہىەك و لە گۆشەىەكەو دەپژانە

ناوہراسىتى شار و

خۆپىشاندانيان دەكرد. بە

ناشكرا تا ئاخىرین رۆژ

بەرگريان لە توندوتىژى لە

چەشنى بانك شكاندن و ئاور

تى بەردانى شوینەكان كرد و پىش

ئەوہى تىك ھەلچوونى توند لەگەل

ھىزەكانى رژیىم رووبەدات،

وئپراى ئامادەگى بۆ خۆپاراستن لە

دەگەرەپانەوہ ناو گەرەكەكان و

بەرامبەر ھىرشى رژیىم بۆ گەرەكەكان، نەخشەى چۆنىەتى

بەردەوام بوونى ئىعترازەكەيان دادەرشت. لەم پرۆسەىەدا توانيان چەشنىك ھەماھەنگى لە نىوان گەرەكەكان دا

پىك بىنن و بەم جوورە ھەم رىخۆشكەر بوون بۆ بەردەوام بوون و درىژە دانى ئىعترازەكەيان و ھەم يەكگرتنى

ناوخۆيان پتەوتر كرد.

۲ _ ديارى كردنى خواست و دروشمى روون بۆ خۆپىشاندانەكە.

يەككە لە خالە بە ھىزەكانى ئىعترازى جەماوەرىيى ئەم جارەى شارى مەھاباد، روون كردنەوہى

داخوازییەكانى ئەم حەرەكەتە بوو. ناساندنى بكورژانى شەھید شوانە و سزادانيان، كۆتايى ھىنان بە دەست

درىژى ھىزە ئىنتزামীیەكان و ئازادكردنى گىراوہكان، ئەم سى داخوازییە بوون كە بوونە دروشمى ھەموو

خه لکی مه هاباد و خویشاندانه کانی هر رۆژه. جیا له وه هر ئه م دروشمانه بوون به دروشمی خه لکی شاره کانی دیکه ش بو پشتیوانی له مه هاباد. ئه م ته جره به یه نیشانی دا که دیاری کردنی مه به ست و داخوازی روون ده توانی هم خه لکیکی زۆرتر بئینته مه دیدان و هم له میدیا و بیروپرای گشتی دا باشت بچه سپی. هر بویه ش ئیعترازی ئه م جارهی مه هاباد له ئیران و دره وه و له هموو به شه کانی دیکه ی کوردستانیش به به رینی دهنگی دایه وه.

۳_ خوړیکه خستنی جه ماوهر.

یه کیکی دیکه له دیارده گرینگه کانی ئیعترازی سیاسی ههشت رۆژی خه لکی مه هاباد ئه وه بوو که توانیان له گه ره که کان چه شنیک خوړیکه خستنی جه ماوهریی پیک بینن. پێشووتر نمونه ی بنکه کانی شاری سنه و کوچی مهربانمان هیه که هموو خزمه تگوزاری و ئیداره ی ئوردو وگا و گه ره که کانیان له کاتی شه پی شاری سنه و کوچی مهربان، به دهسته وه گرت. ئه م جار هه له مه هاباد خه لک له هموو گه ره که نیگابانیان له خو یان دانا، ریگای هات و چو ی بو گه ره که کانیان کو نترۆل ده کرد، هموو که سی خه لکی غه یری گه ره کی خو یان تا ده یانناسی و زانیاریان له باره یانه وه کو ده کرده وه ده خسته ژیر چاوه دیری تا به رگری بکه ن له دزه کردنی سیخو پانی رژیم بو کو پروکوومه له کانیان. دوکان داخستن و ته عتیلی شار به جوړیک بوو که ژیا نی ئاسایی و خزمه تگوزارییه کان تووشی گرفتی جیدی نه بن.

بو نمونه ته نیا چه ند سه عاتیك و له کاتی پیویست دا شاریان ته عتیل ده کرد و نه یانده هیشت خه لک مه حتله ی دا بین کردنی نیازه کانی رۆژانه بن. گرتنه پیشی ئه م شیوازه بوو به هو ی چه شنیک دابه شکردنی ئه رک و وه زیفه و پیکه یانی ها وئا ههنگی. دابه شکردنی ئه رکه کان بوو به هو ی شکل گرتنی گروپ گه لی جو را و جو ری

جه ماوهر که هموو خه لکی گه ره که وشار به قسه یان ده کردن و ریژیان له وه زیفه و کاریان ده گرت. نه زم و یاسای په سندرکراوی جه ماوهر به دل و به گیان له لایه ن هموو انه وه قبوول ده کرا و به ریوه ده چوو و به م جو ره ها وپشتی و

یه کگرتوویی خه لک رۆژ به رۆژ به هیتر ده بوو.

ژیری و وشیری سیاسی خویشاندهران به راده یه که ویپرای ئه وه ئاماده گی دیفاع له خو یان هه بوو، نیاز و پیلانی هیزه کانی رژیمیان به مه به ستی ته قه ساز کردن و خویناوی کردنی خویشاندانی هیمنانه ی جه ماوهر، پوچهل کرده وه.

هه‌موو ئه‌و راستيانه ده‌يسه‌لمينن كه به‌په‌په‌بردن و به‌رده‌وام بوونی ئيعترازيكي چهند رۆژه ئاوا سهرکه‌وتوانه، ديارده‌يه‌كي تازه‌يه له خه‌باتي سياسي ئه‌و سه‌رده‌مه‌ي بزوتنه‌وه‌ي كوردستان و نيشانه‌ي گه‌شه‌ي زه‌رفيه‌تي خه‌باتكارانه‌ي خه‌لكي كوردستانه. بي گومان هه‌لسوكه‌وتي ئه‌و هه‌شت رۆژه‌ي خه‌لكي مه‌هاباد وه‌ك ته‌جره‌به‌يه‌كي به‌ نرخي خه‌باتي سياسي و جه‌ماوه‌ري ده‌بي چاوي لیبکری و ته‌ئسيري گرینگ له‌سه‌ر هه‌موو كوردستان داده‌ئي.

پشتيواني هه‌موو خه‌لكي كوردستان، ئيعتيراز و خويشانداني چهند شار و ريبیوان و خو پيشانداني كورده‌كاني ده‌ره‌وه‌ي ولات بو پشتيواني له داخوازيه‌كاني خه‌لكي مه‌هاباد، ئه‌و دياردانه‌ن كه مه‌سه‌له‌كه‌ي له چوارچيوه‌ي مه‌هاباد بردۆته ده‌ري و كردويه‌ته مه‌سه‌له‌ي هه‌موو گه‌لي كورد له كوردستاني ئيران. به‌ره‌نگاري درپدانه‌ي هيژه‌كاني رژيم، هيئاني هيژ بو هه‌موو شاره‌كاني كوردستان و ميليتاريزه‌ كردنيان و گرتن و زينداني كردني سه‌دان كه‌س له مه‌هاباد، له لايه‌كه‌وه پيشانده‌ري نيازي چه‌په‌لي داروده‌سته‌ي ئه‌حمه‌دي نيژاده بو سه‌ركوتي گه‌لي كورد و له لايه‌كي ديكه‌وه بي پيگه‌يي و ترسي كۆماری ئيسلامي ده‌نوئي. ته‌نيا يه‌كگرتووي و به‌ره‌نگار بوونه‌وه‌ي رژيم له لايه‌ن هه‌موو كوردستانه‌وه ده‌تواني له‌و ده‌وره‌يه‌دا ببیته مايه‌ي پاشه‌كشه‌ي رژيم و تپيه‌ركردني سهرکه‌وتوانه‌ي ئه‌م قوناغه تازه‌يه‌ي خه‌باتي خه‌لكي كوردستان.